

ÖKAD ARBETSKRAFTSINVANDRING: ÄR LÖNTAGARE OCH ARBETSGIVARE ÖVERENS?

ELINA LINDGREN

Sammanfattning

Under 2000-talet har ett flertal politiska reformer genomförts för att underlätta för arbetsgivare i Sverige att rekrytera personer från andra länder – något som också lett till en ökning av arbetskraftsinvandringen. Trots att det skett stora förändringar på det politiska planet inom detta område under senare år finns förvånansvärt få studier gjorda på medborgarnas attityder till arbetskraftsinvandring. I det här kapitlet undersöks därför svenska folkets attityder till arbetskraftsinvandring 2018, samt vilka faktorer som kan påverka om en individ är positiv respektive negativ till en ökad arbetskraftsinvandring. I fokus för studien står löntagares och arbetsgivares attityder till arbetskraftsinvandring, samt hur attityder kan påverkas av individens uppfattningar om samhällsekonomin, välfärdsinstitutionerna, och situationen på arbetsmarknaden. Resultaten visar att attityder till arbetskraftsinvandring varierar både när det gäller uppfattningar kring landets välfärdsinstitutioner och ekonomi, och individens egen position på arbetsmarknaden.

Arbetskraftsinvandringen till Sverige har under 1900-talet och början av 2000-talet gått i vågor (se Nilsson, 2004 för en översikt). Efter andra världskriget ökade efterfrågan på arbetskraft, med en liberalisering av arbetskraftsinvandringspolitiken och ett ökat antal arbetskraftsinvandrare som följd. Under 1960-talet, då behovet av arbetskraft minskade, gjordes ett flertal restriktioner av den dåvarande politiken, och en statlig kontroll av arbetskraftsinvandringen infördes – regleringar som pågick fram till början av 2000-talet. I 00-talets inledande skede var alltså arbetskraftsinvandringen kraftigt reglerad i Sverige, och arbetstillstånd (för icke-EU-medborgare) beviljades nästan enbart för korta perioder med syfte att fylla temporära arbetskraftsunderskott (Bucken-Knapp, 2009). Under senare delen av 00-talet har dock den restriktiva politiken gradvis liberaliserats, med en ökad arbetskraftsinvandring till Sverige som följd (SCB, 2018).

Liberaliseringen av arbetskraftsinvandringspolitiken har främst drivits av den ledande arbetsgivarorganisationen Svenskt Näringsliv (SN) och Alliansregeringen – i synnerhet Centerpartiet och Liberalerna – men också Miljöpartiet. Exempel på reformer som genomdrivits av dessa aktörer är en avreglering av den statliga kontrollen av arbetskraftsinvandring från länder utanför EU, och en förflyttning

av beslutanderätten om arbetstillstånd från statliga myndigheter till arbetsgivarna (se RIR, 2016). De reformer som genomförts har framförallt motiverats med att den svenska arbetsmarknadens behov av arbetskraft ökar i takt med att befolkningen åldras (Migrationsverket, Rapport 1: 2009), att arbetskraftsinvandring behövs för ökad tillväxt och finansiering av välfärdsstaten, och för att underlätta för arbetsgivare att hitta kompetenta medarbetare.

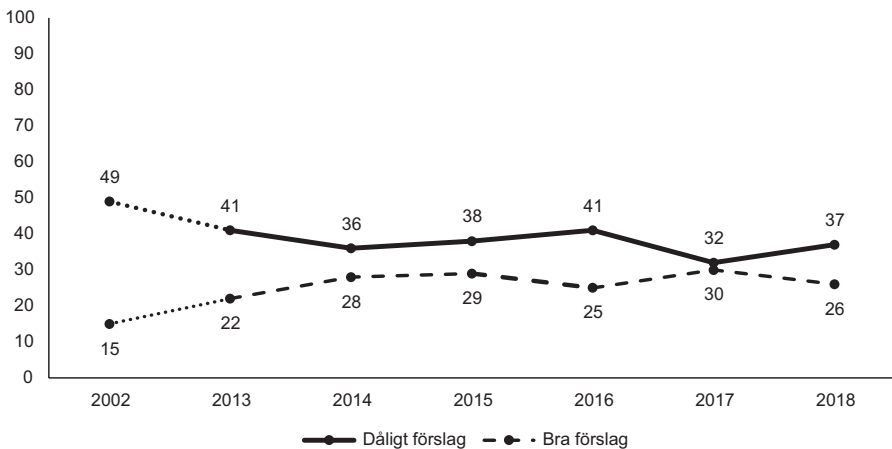
Samma områden som lyfts som argument för en liberalisering av arbetskraftsinvandringspolitiken har, paradoxalt, också lyfts av de parter som varit mest drivande i *kritiken* mot liberaliseringar; LO-förbunden och Socialdemokraterna. På politisk nivå råder det med andra ord oenighet när det gäller hur en liberalisering av arbetskraftsinvandringspolitiken (och den ökning av arbetskraftsinvandringen som ofta följer med sådana reformer; se Nilsson, 2004; RIR, 2016) kan komma att påverka svensk ekonomi, välfärd och arbetsmarknad, och därmed också när det gäller i vilken utsträckning en sådan politik bör genomföras. Frågorna som ställs i detta kapitel är huruvida det finns ett samband mellan attityder till arbetskraftsinvandring och uppfattningar inom de samhällsområden som lyfts i den politiska debatten om arbetskraftsinvandring, om dessa samband villkoras av individens egen position på arbetsmarknaden, samt om den polarisering som finns mellan å ena sidan mitten-höger partierna och Svenskt Näringsliv, och å andra sidan Socialdemokraterna och LO, reflekteras hos de egna sympatisörerna.

Attityder till arbetskraftsinvandring under 2000-talet

Figur 1 visar svenska folkets attityder till ökad arbetskraftsinvandring enligt SOM-institutets nationella undersökningar under 2010-talet (2013–2018), med år 2002 som en jämförelsepunkt från tidigt 00-tal. I Figuren anges andelen procent av de svarande som anser att en ökning av arbetskraftsinvandringen är ett bra respektive dåligt förslag. Av resultaten framkommer att stödet för en ökad arbetskraftsinvandring är högre under 10-talet jämfört med tidigt 00-tal (2002). Jämfört med 2002 har andelen positiva ökat med drygt 10 procent 2018 (från 15 till 26 procent), medan andelen negativa istället har *minskat* med drygt 10 procent (från 49 till 37 procent).

Trots att det ser ut att vara fler som är positiva till ökad arbetskraftsinvandring under senare år jämfört med tidigt 00-tal är det år 2018 fortfarande en hög andel som är uttalat negativa till ett sådant förslag, och det råder alltså ingen konsensus i den svenska arbetskraftsinvandringsopinionen.¹ Vad är det då som avgör om en individ är positiv respektive negativ till ökad arbetskraftsinvandring?

Figur 1 Andelen av svenska folket som anser det vara ett bra förslag samt dåligt förslag att öka arbetskraftsinvandringen till Sverige, 2002 och 2013–2018 (procent)

Kommentar: Förslaget som svarsalternativen fick ta ställning till löd: 'Öka arbetskraftsinvandringen till Sverige' och svarsalternativen var mycket bra-, ganska bra-, varken bra eller dåligt-, ganska dåligt- samt mycket dåligt förslag. De redovisade siffrorna utgör andelen som svarat mycket- eller ganska bra förslag ('Bra förslag'), och mycket- eller ganska dåligt förslag ('Dåligt förslag'). Antal svarande varierar mellan 1 548 och 1 714.

Källa: De nationella SOM-undersökningarna 2002 och 2013–2018.

I Tabell 1 redovisas svenskarnas attityder till ökad arbetskraftsinvandring utifrån partisympati och arbetsmarknadsposition. Under 2000-talet är det framförallt mitten-höger partierna (Centerpartiet och Liberalerna) som varit drivande för liberaliseringar, men även Miljöpartiet, (Berg & Spehar, 2013) medan särskilt Socialdemokraterna förespråkade fortsatt statlig reglering av arbetskraftsinvandringen (Hinnfors m fl, 2012). Attityderna hos de svarande i SOM-undersökningen bekräftar i stort detta mönster. Bland sympatisörer till Centerpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet är det en högre andel som är positiva till ökad arbetskraftsinvandring jämfört med negativa (+23, +17 och +25 procent), medan det bland sympatisörer till Socialdemokraterna är en högre andel som är negativa (-13 procent). En högre andel positiva till förslaget återfinns också bland Vänsterpartiets sympatisörer, medan en högre andel negativa till förslaget återfinns bland sympatisörer till Moderaterna, Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna. Ser man till riksdagspartiernas officiella positioner under senare delen av 00-talet är alltså de flesta partiernas sympatisörer relativt överens med sina partier. Undantagen är sympatisörer till Moderaterna och Kristdemokraterna, som officiellt förespråkade en liberal arbetskraftsinvandringspolitik under Allians-samarbetet.

Tabell 1 *Inställning till förslaget att öka arbetskraftsinvandringen i Sverige, fördelat på partisympati och position på arbetsmarknaden, 2018 (procent)*

Öka arbetskraftsinvandringen	Dåligt förslag	Varken bra eller dåligt förslag	Bra förslag	Differens (dåligt - bra)	Antal svarande
Samtliga	37	37	26	-11	1 714
PARTIPREFERENS					
Vänsterpartiet	21	42	38	+17	130
Socialdemokraterna	36	41	23	-13	468
Centerpartiet	19	39	42	+23	146
Liberalerna	22	39	39	+17	103
Moderaterna	42	37	22	-20	293
Kristdemokraterna	41	36	24	-17	118
Miljöpartiet	13	49	38	+25	86
Sverigedemokraterna	71	17	12	-59	205
ARBETSPOSITION					
Arbetsgivare	37	39	24	-13	71
Högre chef/akademiker	25	40	34	+9	392
Tjänsteman/småföretagare utan anställda	39	35	26	-13	478
Produktions-/servicearbetare	44	39	18	-26	593

Kommentar: För formulering av frågan om arbetskraftsinvandring, se kommentar till Figur 1. Kategorin 'Dåligt förslag' innefattar svarsalternativen 'ganska dåligt-' och 'mycket dåligt' förslag; kategorin 'Bra förslag' innefattar svarsalternativen 'ganska bra-' och 'mycket bra' förslag. Variabeln 'arbetsposition' baseras på en fråga där respondenterna uppgett vilket yrke de har. I analyserna har variabeln kodats till fyra kategorier, där 'Arbetsgivare' inkluderar alla personer som uppgett att de har en eller flera anställda; 'Högre chef/akademiker' inkluderar personer med höga chefspositioner, och positioner som kräver en hög akademisk utbildning, såsom civilingenjörer och läkare; 'Tjänsteman/småföretagare utan anställda' inkluderar, förutom småföretagare utan anställda, personer med tjänstemannayrken, som sjuksköterskor och lärare, samt till exempel tekniker, ekonomer, lägre chefer, och administratörer; 'Produktions-/servicearbetare' inkluderar produktionsarbetare, servicearbetare, och kontorsarbetare.

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2018.

I tabell 1 redovisas även attityder till arbetskraftsinvandring bland olika grupper på arbetsmarknaden, såsom arbetsgivare och produktionsarbetare. I Sverige har fackförbund såväl som arbetsgivarorganisationer länge spelat en central roll i debatten om arbetskraftsinvandring (Bucken-Knapp, 2009; Johansson, 2014), och liksom i fallet med politiska partier finns tydliga skiljelinjer mellan företrädare för olika arbetsmarknadsgrupper. Medan arbetsgivarorganisationen Svenskt Näringsliv (SN) förespråkat en liberal arbetskraftsinvandringspolitik (Waara,

2012), har fackförbunden som företräder produktionsarbetare (LO-förbunden) förespråkade fortsatt reglering (Johansson, 2014). Då arbetsgivarförbund såväl som fackförbund företräder intressen hos specifika grupper på arbetsmarknaden är här ett rimligt antagande att attityder till arbetskraftsinvandring bland dessa grupper också speglar förbundens officiella positioner. Detta styrks dock enbart delvis av resultaten från 2018 års SOM-undersökning. Medan individer som arbetar med service och produktion följer LO-förbundens mer restriktiva position gentemot arbetskraftsinvandring (-26 procent positiva jämfört med negativa), är arbetsgivare *inte* mer positiva (-13 procent positiva) trots att detta är den officiella positionen hos SN. Den enda grupp som är mer positiv till förslaget om ökad arbetskraftsinvandring är den som utgörs av höga chefer och akademiker (+9 procent positiva).

För att få vidare inblick i vilka faktorer som kan ligga till grund för olika attityder till arbetskraftsinvandring studeras härnäst sambanden mellan attityder till arbetskraftsinvandring och inställning i de frågor som lyfts i den svenska debatten om arbetskraftsinvandring under 2000-talet. I följande avsnitt presenteras centrala argument för och emot en liberal arbetskraftsinvandringspolitik som debatterats; resultaten av undersökningen redovisas löpande.

Argument för och emot liberal arbetskraftsinvandring under 2000-talet

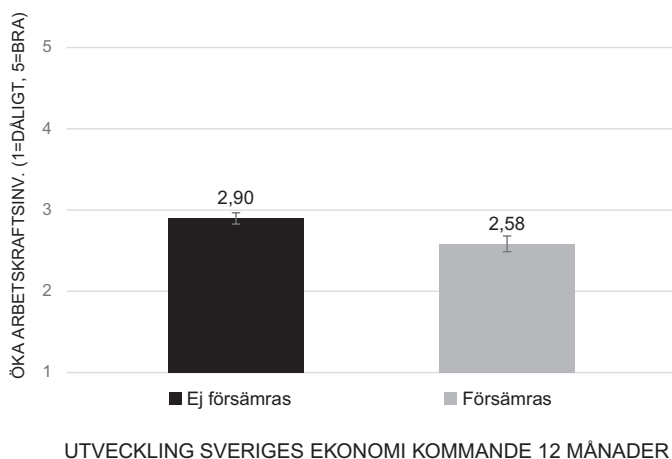
Tidigare forskning har visat att det finns samband mellan attityder till invandring och hur människor uppfattar invandringens konsekvenser för samhällets funktioner (se t.ex. Dempster & Hargrave, 2017; Dustmann & Preston, 2007). När det gäller arbetskraftsinvandring verkar framförallt uppfattningar om invandringens konsekvenser för landets *ekonomi, sysselsättning och arbetsmarknad*, och *välståndsinstitutioner* korrelera med attityder (se Zimmermann, Bauer & Lofstrom, 2000). Arbetskraftsinvandringens potentiella konsekvenser inom dessa tre områden är också vad som debatterats flitigast i Sverige under 2000-talet.

Ekonomiska konsekvenser

Under 2000-talet började Svenskt Näringsliv (Johansson, 2014) såväl som svenska högerpartier (Berg & Spehar, 2013; Green-Pedersen & Odman, 2008) att argumentera för att den dåvarande kraftigt reglerade arbetskraftsinvandringens politik utgjorde ett hinder för ekonomisk tillväxt, och att Sverige borde inta ett mer marknadsorienterat förhållningssätt till arbetskraftsinvandring. Utgångspunkten var att behovet av arbetskraft ökar i Sverige till följd av en åldrande befolkning. En liberalisering av arbetskraftsinvandringen sågs som en politisk åtgärd för att kompensera för de ökande pensionsavgångarna och säkerställa tillflödet av konkurrenskraftig arbetskraft, och därmed möjliggöra fortsatt etablering av företag på den svenska arbetsmarknaden (Ekenger & Wallen, 2002; Alliansen, 2013:151; SN, 2006).

Utmaningarna med den åldrande befolkningstrenden och behovet av utökad arbetskraft uppmärksammades under 00-talet också av Socialdemokraterna och LO-förbunden. Till skillnad från högerpartierna och SN har dock Socialdemokraterna och LO fokuserat på åtgärder för att öka anställningsgraden hos den *inhemska* befolkningen, till exempel genom politiska insatser för att minska antalet förtidspensioner (Andersson & Pettersson, 2003; Bucken-Knapp, 2009). Arbetskraftsinvandringen borde, enligt dessa aktörer, hållas fortsatt reglerad då en avreglering riskerar att medföra att utländska medborgare också söker sig till branscher utan arbetskraftsbrist, vilket på sikt kan öka arbetslösheten hos befolkningen i stort. Arbetskraftsinvandringen skulle enligt LO och Socialdemokraterna med andra ord hållas fortsatt reglerad då en avreglering, enligt dem, riskerar att öka trycket på landets ekonomi snarare än förbättra den (Andersson & Pettersson, 2003; Bucken-Knapp, 2009; Hinnfors m fl., 2012).

Figur 2 Skillnad i attityder till ökad arbetskraftsinvandring mellan individer som tror att Sveriges ekonomi kommer att försämras respektive ej försämras under de kommande 12 månaderna, 2018 (medelvärden)

Kommentar: Envägs variansanalys (ANOVA). Resultaten anges i medelvärden i inställning till förslaget att öka arbetskraftsinvandringen i Sverige (95% konfidensintervall). Hela svarsskalan används för att mäta attityd (5-gradig), och svaren är kodade så att de går från negativ (1 = 'Mycket dåligt förslag') till positiv (5 = 'Mycket bra förslag'). Frågan om uppfattningar om samhällsekonomin löd: 'Hur tror du att den svenska ekonomin kommer att förändras under de kommande 12 månaderna?' Svartalternativen har kodats om till två kategorier: 'Ej försämras' (ursprungliga svarsalternativ: 'förbli ungefär densamma', 'förbättras något', 'klart förbättras') och 'Försämras' (ursprungliga svarsalternativ: 'försämras något', 'klart försämras'). Antal svarande: 1 604.

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2018.

I Figur 2 redovisas attityder till arbetskraftsinvandring för individer som tror att Sveriges ekonomi kommer att försämrats respektive ej försämrats under de kommande 12 månaderna. Resultaten anges i medelvärden på frågan om stöd för förslaget att öka arbetskraftsinvandringen till Sverige, där skalan går från 1 = ”Mycket dåligt förslag” till 5 = ”Mycket bra förslag”. Figuren visar att individer som tror att ekonomin kommer att försämrats är mindre positiva till ökad arbetskraftsinvandring än individer som inte tror att ekonomin kommer att försämrats (M -*differens* = -0.32 , $F = 26.93$, $P = .000$). Dessa resultat tyder på att arbetskraftsinvandringens potentiella konsekvenser för landets ekonomi har betydelse, inte bara i den politiska debatten, utan också för attityder till arbetskraftsinvandring bland den svenska befolkningen.

Konsekvenser för välfärdssystemet

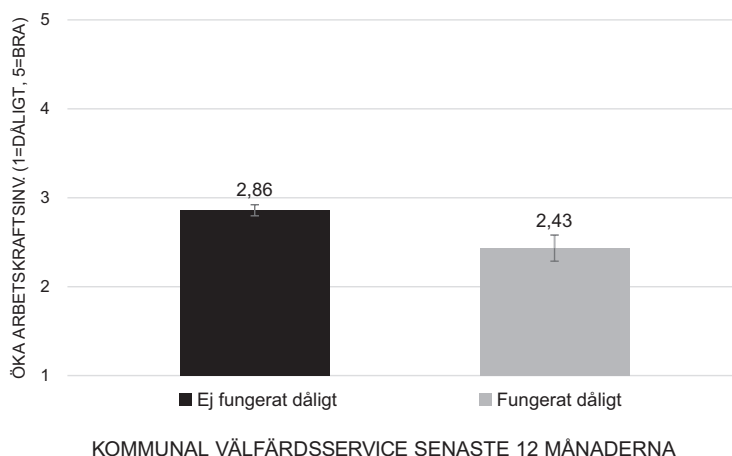
Vid sidan av effekter på landets ekonomiska tillväxt har arbetskraftsinvandringens potentiella konsekvenser för välfärdssystemet debatterats under 2000-talet (Bucken-Knapp, 2009; Hinnfors m fl, 2012; Johansson, 2014). Arbetskraftsinvandringens positiva konsekvenser på välfärdssystemet har framförallt lyfts av Svenskt Näringsliv. Enligt SN utgör arbetskraftsinvandring en viktig funktion för att motverka bristande finansiering och bemanning av välfärdsinstitutionerna som uppstår i och med de ökande pensionsavgångarna (Johansson, 2014; Lundqvist, 2002). Genom att arbeta och betala skatt bidrar arbetskraftsinvandrare till ökade offentliga intäkter, vilket behövs för att Sverige ska kunna bibehålla sina generösa välfärdstjänster. Genom att öka arbetsstyrkan bidrar, enligt SN, arbetskraftsinvandringen också med att säkra *bemanningen* av de svenska välfärdsinstitutionerna. En åldrande befolkning leder, enligt SN, nämligen inte bara till ökade pensionsavgångar inom den offentliga sektorn vilket i sig kan leda till arbetsbrist; det ökar också behovet av kostsamma välfärdstjänster, som sjukvård och äldreomsorg, vilket innebär att de offentliga sektorerna i flera fall behöver utvidgas snarare än krympas (Ekenger & Wallen, 2002).

Samtidigt som ökad arbetskraftsinvandring presenterats som en lösning på de utmaningar som konfronterar många västerländska välfärdsstater, har andra argumenterat för att arbetskraftsinvandring i själva verket kan stå i strid med den universella välfärdsstatens principer om god och lika tillgång till dessa institutioner för alla som bor i landet (Banting, 2000). Argumentet som förts fram är att en avreglerad arbetsmarknad, där arbetsgivare kan anställa och avskeda arbetskraftsinvandrare utan att behöva ta hänsyn till växlingar på arbetsmarknaden och i arbetskraftsbehov, ökar risken att arbetskraftsinvandrare själva blir beroende av välfärdsbidrag. I Sverige har detta argument lyfts av Socialdemokraterna för att motivera fortsatt statlig reglering av arbetskraftsinvandringen, tillsammans med en farhåga att det svenska ”folkhemmet” kan få svårt att hantera den befolkningsökning som en avreglering kan leda till (Hinnfors m fl, 2012). I tillägg till detta har LO påpekat att avregleringar av arbetskraftsinvandringen kan leda till ojämlik konkurrens bland arbetstagare, med lönedumpning och minskade skatteintäkter

som följd (LO, 2006). För såväl LO som Socialdemokraterna har en restriktiv arbetskraftsinvandringspolitik därför setts som nödvändig för att minimera de risker som en oreglerad arbetskraftsinvandring utgör för välfärdsinstitutionerna (Bucken-Knapp, 2009; Johansson, 2014).

I Figur 3 redovisas attityder till arbetskraftsinvandring för individer som anser att den offentliga servicen i den egna kommunen fungerat dåligt respektive ej fungerat dåligt de senaste 12 månaderna. Resultaten visar att individer som anser att den offentliga servicen fungerat dåligt är mindre positiva till ökad arbetskraftsinvandring än individer som inte anser att servicen fungerat dåligt (M -*differens* = $-.43$, $F = 31.18$, $P = .000$). Dessa resultat skulle kunna tolkas som att arbetskraftsinvandringens potentiella konsekvenser för landets välfärdsinstitutioner är en faktor som spelar roll, inte bara för politiska partier och arbetsmarknadsorganisationer, utan också för attityder till arbetskraftsinvandring hos den svenska befolkningen.

Figur 3 Skillnad i attityder till ökad arbetskraftsinvandring mellan individer som anser att den offentliga servicen i den egna kommunen fungerat dåligt respektive ej fungerat dåligt de senaste 12 månaderna, 2018 (medelvärden)

Kommentar: Envägs variansanalys (ANOVA). Resultaten anges i medelvärden i inställning till förslaget att öka arbetskraftsinvandringen i Sverige (95% konfidensintervall). Hela svarsskalan används för att mäta attityd (5-gradig), och svaren är kodade så att de går från negativ (1 = 'Mycket dåligt förslag') till positiv (5 = 'Mycket bra förslag'). Frågan om uppfattningar om den kommunala servicen löd: 'Allmänt sett, hur tycker du att den offentliga servicen har fungerat under de senaste 12 månaderna i den kommun där du bor'. Svarsalternativen har kodats om till två kategorier: 'Ej fungerat dåligt' (ursprungliga svarsalternativ: 'varken bra eller dåligt', 'ganska bra', 'mycket bra') och 'Fungerat dåligt' (ursprungliga svarsalternativ: 'ganska dåligt', 'mycket dåligt'). Antal svarande = 1 525.

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2018.

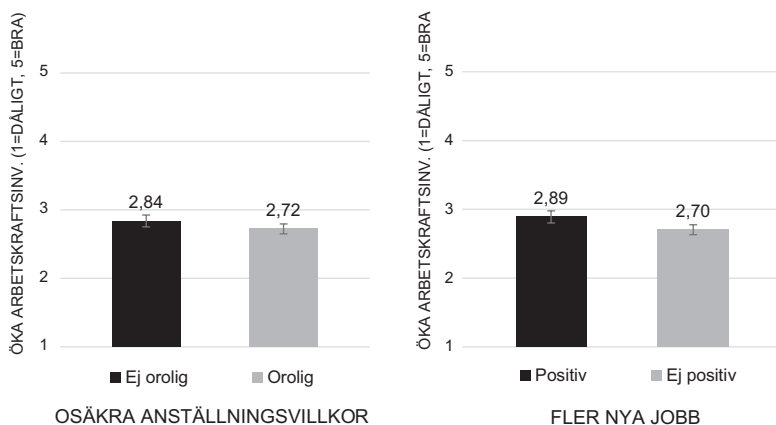
Konsekvenser på arbetsmarknaden

Det tredje område som lyfts i debatter om arbetskraftsinvandring i svensk politik under 2000-talet rör invandringens potentiella konsekvenser för situationen på arbetsmarknaden (se t ex Johansson, 2014). När företrädare för olika grupper på arbetsmarknaden, såsom arbetsgivare och produktionsarbetare, engagerar sig i arbetskraftsinvandringens politik kan vi utgå ifrån att syftet är att försvara de egna gruppernas intressen på arbetsmarknaden (se t ex Penninx & Roosblad, 2000). Ser vi på de svenska förhållandena under 2000-talet får detta antagande stöd. När det gäller arbetskraftsinvandringens konsekvenser på arbetsmarknaden har Svenskt Näringsliv – såväl som de borgerliga partierna – lyft aspekter som är viktiga ur ett företag- och arbetsgivarperspektiv. SN har under 00-talet presenterat ett flertal reformförslag som syftar till att ge ökat utrymme för arbetsgivare att rekrytera, och fatta beslut om arbetstillstånd för icke-EU-medborgare. Argumentet bakom reformerna har varit att det är företag som är bäst lämpade för att bestämma vilken typ av kompetens de behöver rekrytera, inte staten, och en liberalisering av arbetskraftsinvandringens politik har lyfts som central för att kompensera arbetskraftsbrist och säkerställa arbetsgivares möjligheter att hitta kompetenta medarbetare (Ekenger & Wallen, 2002; SN, 2006). Liknande argument för liberaliseringsreformer har använts av den högerallians som styrde Sverige mellan 2006 och 2014, som i sitt gemensamma valmanifest 2014 till exempel skrev att de vill öka tillförseln av kompetenta arbetskraftsinvandrare till Sverige genom att ”göra det enklare för företag att rekrytera” (Alliansen, 2014:11, *para 4*). Både SN och Allianspartiernas positioner inom arbetskraftsinvandringens politik verkar, med andra ord, drivas av ett arbetsgivarintresse för ökade möjligheter att styra och kontrollera utbudet av arbetskraft.

I motsats till SN och de borgerliga partierna har LO och Socialdemokraterna lyft de konsekvenser som en avreglerad arbetskraftsinvandring kan medföra för de inhemska arbetstagarna och på den svenska arbetsmarknadsmodellen. Enligt LO riskerar en oreglerad arbetskraftsinvandring, där arbetsgivare själva kan fatta beslut om arbetstillstånd, att skapa en arbetskraftsreserv som lever under ett ständigt hot om arbetslöshet, vilket i sin tur kan öka acceptansen av lägre löner och sämre arbetsvillkor (Johansson, 2014). Enbart genom att reglera arbetskraftsutbudet, och bevilja arbetskraftsinvandrare lika villkor som inhemska arbetstagare kan därför, enligt LO, anständiga löner och arbetsvillkor för alla som redan arbetar och är bosatta i Sverige garanteras (Spång, 2009), och fackförbundens förhandlingsposition gentemot arbetsgivarna upprätthållas (LO, 2006). I tillägg till de risker för de inhemska arbetstagarnas arbetsvillkor som lyfts av LO har Socialdemokraterna också betonat att arbetsgivare saknar en övergripande bild av det nationella behovet av arbetskraft (Bucken-Knapp, 2009), vilket innebär att möjligheterna för personer som befinner sig utanför arbetsmarknaden att alls få en anställning kan försämrats om ansvaret för att bevilja arbetstillstånd flyttas över till arbetsgivarna (Hinnfors m fl, 2012).

I Figur 4 redovisas attityder till arbetskraftsinvandring för individer som oroar sig respektive inte oroar sig för osäkra anställningsvillkor i framtiden, samt individer som tror respektive inte tror att jobben kommer bli fler. Till vänster i figuren kan vi se att individer som oroar sig för osäkra anställningsvillkor är mindre positiva till ökad arbetskraftsinvandring än individer som inte oroar sig (M -differens = $-.12$, $F = 4.02$, $P = .045$); till höger ser vi att individer som tror att det kommer att skapas fler jobb är mer *positiva* än individer som inte tror att det kommer att skapas fler jobb (M -differens = $+19$, $F = 10.26$, $P = .001$). Tillsammans tyder dessa resultat på att den svenska befolkningen, liksom politiska partier och arbetsmarknadsorganisationer, ser arbetskraftsinvandringens potentiella konsekvenser på arbetsmarknaden som betydelsefullt när de formar sina attityder till ökad arbetskraftsinvandring.

Figur 4 Skillnad i attityder till ökad arbetskraftsinvandring mellan individer som oroar sig respektive inte oroar sig för osäkra anställningsvillkor i framtiden, och individer som tror respektive inte tror att jobben kommer bli fler, 2018 (medelvärden)

Kommentar: Envägs variansanalys (ANOVA). Resultaten anges i medelvärden i inställning till förslaget att öka arbetskraftsinvandringen i Sverige (95% konfidensintervall). Hela svarsskalan används för att mäta attityd (5-gradig), och svaren är kodade så att de går från negativ (1 = 'Mycket dåligt förslag') till positiv (5 = 'Mycket bra förslag'). Frågan om oro för osäkra anställningsvillkor ingick i en större fråga där formuleringen löd: 'Om du ser till läget i dag, hur oroande upplever du själv följande inför framtiden? Osäkra anställningsvillkor'. Svartalternativen har kodats om till två kategorier: 'Ej orolig' (ursprungliga svartalternativ: 'inte särskilt oroande', 'inte alls oroande') och 'Orolig' (ursprungliga svartalternativ: 'ganska oroande', 'mycket oroande'). Frågan om uppfattningar om fler nya jobb löd: 'Vilken är din uppfattning om följande påstående? Den tekniska utvecklingen innebär att det skapas många nya jobb i Sverige'. Svartalternativen var 1 ('Helt felaktigt påstående'), 2, 3, 4, 5 ('Helt riktigt påstående'). Svartalternativen har kodats om till två kategorier: 'Ej positiv' (ursprungliga svartalternativ: '1', '2', '3') och 'Positiv' (ursprungliga svartalternativ: '4', '5'). Antal svarande: 'Osäkra anställningsvillkor' = 1 681; 'Fler jobb' = 1 660.

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2018.

Påverkas attityder till arbetskraftsinvandring olika av olika faktorer, beroende på individens position på arbetsmarknaden?

Resultaten från variansanalyserna visar tydliga samband mellan attityder till arbetskraftsinvandring och uppfattningar inom alla de tre politikområden som lyfts i debatter kring arbetskraftsinvandring under 2000-talet; samhällsekonomin, välfärdssystemet, och situationen på arbetsmarknaden. Resultaten ger viktiga indikationer om vad som kan ligga bakom svenska väljares attityder till arbetskraftsinvandring, och tyder på att de aspekter som lyfts av arbetsmarknadsparternas företrädare såväl som politiska partier också är viktiga för medborgarna.

Variansanalyserna ger dock inte information om den relativa effekten av uppfattningar inom de tre olika politikområdena. Inte heller ger de information om huruvida effekterna skiljer sig åt mellan olika grupper på arbetsmarknaden. Som diskuterats i rapporten så skiljer sig uppfattningar om arbetskraftsinvandringens konsekvenser åt mellan företrädare för olika grupper på arbetsmarknaden såväl som mellan politiska partier, där Svenskt Näringsliv och de borgerliga partierna framförallt lyft positiva effekter medan LO-förbunden och Socialdemokraterna fokuserat mer på potentiella negativa konsekvenser. För att undersöka i vilken grad uppfattningar om Sveriges ekonomi, välfärdssystem och arbetsmarknad kan påverka attityder till arbetskraftsinvandring, och om förklaringarna ser olika ut beroende på individens position på arbetsmarknaden, görs en hierarkisk regressionsanalys.

Med en hierarkisk regressionsanalys menas att relationen mellan två (eller flera) variabler testas i stegvisa modeller, där andra variabler som misstänks ha en påverkan på dessa förhållanden succesivt lyfts in. I det här fallet innebär det att relationen mellan uppfattningar kring ekonomi, välfärd och arbetsmarknad, och attityder till arbetskraftsinvandring, undersöks i två steg, där den första modellen testar effekten av uppfattningar inom de tre områdena utan kontroll för individens position på arbetsmarknaden (till exempel om personen är produktionsarbetare, akademiker, eller arbetsgivare), medan den andra modellen inkluderar en sådan variabel. På så sätt kan vi se om effekten av uppfattningar om Sveriges ekonomi, välfärdssystem och arbetsmarknad på attityder till arbetskraftsinvandring villkoras av individens position på arbetsmarknaden. I den andra modellen inkluderas också *interaktioner* mellan uppfattningar om samhället och individens position på arbetsmarknaden, vilket tillåter en vidare analys av om, och i sådana fall på vilka sätt, relationen mellan uppfattningar om samhället och attityder till arbetskraftsinvandring varierar mellan olika parter på arbetsmarknaden. I båda regressionsmodellerna inkluderas också variablerna kön, ålder, utbildning och sysselsättning (om individen är arbetslös eller inte), samt partisympati, för att utesluta att potentiella samband inte egentligen beror på någon av dessa faktorer.² Resultaten redovisas i Tabell 2.

Tabell 2 Regressionsanalyser av interaktioner mellan individens position på arbetsmarknaden och uppfattningar om 1) Sveriges ekonomi, 2) de kommunala välfärdsinstitutionerna och 3) situationen på arbetsmarknaden, för attityder till ökad arbetskraftsinvandring, efter kontroll för kön, ålder, utbildning, sysselsättning och partisympati, 2018

	MODELL 1 B (SE)	MODELL 2 B (SE)
Man (<i>ref = kvinna</i>)	-.07 (.06)	-.1 (.06)
ÅLDER (<i>ref = 16–29</i>)		
30–49 år	-.30** (.11)	-.35** (.11)
50–64 år	-.44*** (.11)	-.49*** (.11)
65–85 år	-.34** (.11)	-.40*** (.11)
UTBILDNING (<i>ref = låg utbildning</i>)		
Medelhög utbildning	.03 (.08)	-.05 (.08)
Hög utbildning	.43*** (.08)	.24* (.09)
Arbetslös (<i>ref = ej arbetslös</i>)	-.26 (.18)	-.22 (.18)
PARTIPREFERENS (<i>ref = S</i>)		
V	.39** (.12)	.37** (.12)
C	.28* (.12)	.26* (.12)
L	.21 (.13)	.16 (.13)
M	-.11 (.09)	-.14 (.09)
KD	-.07 (.13)	-.12 (.13)
MP	.35* (.15)	.32* (.14)
SD	-.66*** (.11)	-.64*** (.11)
Utveckling svensk ekonomi (<i>1 = dålig till 5 = bra</i>)	.14*** (.04)	.21** (.07)
Kommunal välfärdsservice (<i>1 = dålig till 5 = bra</i>)	.15*** (.03)	.22*** (.05)
Osäkra anställningsvillkor (<i>1 = ej orolig till 4 = mycket orolig</i>)	-.10** (.04)	-.09 (.06)
Fler nya jobb (<i>1 = helt felaktigt till 5 = helt riktigt</i>)	.02 (.03)	.03 (.05)
ARBETSPOSITION (<i>ref = produktions-/servicearbetare</i>)		
Arbetsgivare		1.28 (.89)
Högre chef/akademiker		.88 (.50)
Tjänsteman/småföretagare utan anställda		.99* (.47)
Utveckling svensk ekonomi X ARBETSPOSITION		
Arbetsgivare		.22 (.21)
Högre chef/akademiker		-.16 (.10)
Tjänsteman/småföretagare utan anställda		-.1 (.10)
Kommunal välfärdsservice X ARBETSPOSITION		
Arbetsgivare		-.41** (.15)
Högre chef/akademiker		-.1 (.08)
Tjänsteman/småföretagare utan anställda		-.09 (.08)
Osäkra anställningar X ARBETSPOSITION		
Arbetsgivare		-.03 (.15)
Högre chef/akademiker		.1 (.09)
Tjänsteman/småföretagare utan anställda		-.05 (.08)
Fler nya jobb X ARBETSPOSITION		
Arbetsgivare		-.04 (.16)
Högre chef/akademiker		.01 (.08)
Tjänsteman/småföretagare utan anställda		-.05 (.07)
Pseudo-R2	.19	.2
Antal svarande	1 096	1 096

Kommentar: Linjär regressionsanalys; statistiska signifikansnivåer * $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$. Resultaten anges i betakoefficienter (B), med standardfel (SE) inom parentes. Hela svars-skalan används för att mäta attityd till ökad arbetskraftsinvandring (5-gradig), och svaren är kodade så att de går från negativ (1 = 'Mycket dåligt förslag') till positiv (5 = 'Mycket bra förslag'). Frågan om uppfattningar om samhällsekonomi löd: 'Hur tror du att den svenska ekonomin kommer att förändras under de kommande 12 månaderna?' Hela svars-skalan (5-gradig) används, och är kodad så att den går från negativ (1 = 'Klart försämrats') till positiv (5 = 'Klart förbättras'). Frågan om uppfattningar om den kommunala servicen löd: 'Allmänt sett, hur tycker du att den offentliga servicen har fungerat under de senaste 12 månaderna i den kommun där du bor'. Hela svars-skalan (5-gradig) används, och är kodad så att den går från negativ (1 = 'Mycket dåligt') till positiv (5 = 'Mycket bra'). Frågan om oro för osäkra anställningsvillkor ingick i en större fråga där formuleringen löd: 'Om du ser till läget i dag, hur oroande upplever du själv följande inför framtiden? Osäkra anställningsvillkor'. Hela svars-skalan (4-gradig) används, och är kodad så att den går från positiv (1 = 'Inte alls oroande') till negativ (4 = 'Mycket oroande'). Frågan om uppfattningar om fler nya jobb löd: 'Vilken är din uppfattning om följande påstående? Den tekniska utvecklingen innebär att det skapas många nya jobb i Sverige'. Hela svars-skalan (5-gradig) används, och går från 1 = 'Helt felaktigt påstående' till 5 = 'Helt riktigt påstående'. För förklaring av kategorierna till variabeln 'Arbetsposition', se Tabell 1.

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2018.

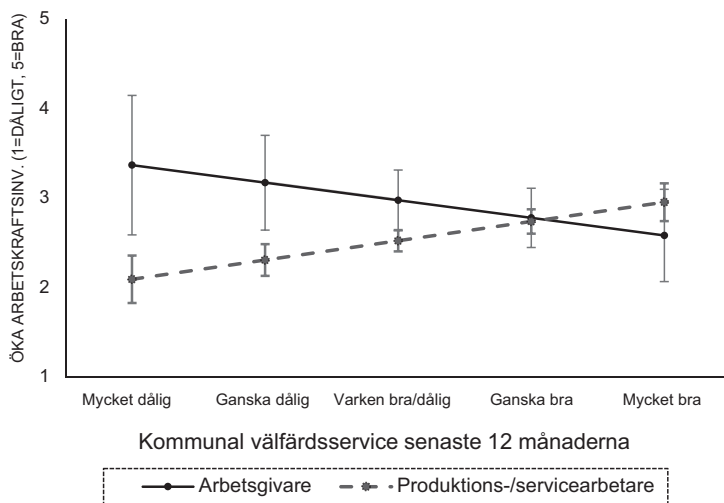
Om vi börjar med modell 1, där vi inte gör skillnad på individens position på arbetsmarknaden men när vi testar effekten av uppfattningar inom vart och ett av de tre politikområdena när vi håller de andra områdena konstanta, kan vi se att sambandet mellan uppfattningar om landets ekonomi och välfärd, och attityder till arbetskraftsinvandring kvarstår – individer som har en negativ uppfattning av den ekonomiska utvecklingen och de kommunala välfärdsinstitutionerna är mer negativa till ökad arbetskraftsinvandring än individer med mer positiva uppfattningar. Samma sak gäller för uppfattningar om situationen på arbetsmarknaden när detta gäller oro för osäkra anställningsvillkor i framtiden, där individer med högre oro är mer negativa till ökad arbetskraftsinvandring. Sambanden mellan uppfattningar av arbetsmarknadssituation och attityder till arbetskraftsinvandring bekräftas dock inte av frågan om individen tror att jobben kommer att bli fler; här finns ingen skillnad i attityder bland individer med olika uppfattningar.

Om vi går vidare till modell 2 kan vi se att effekterna av uppfattningar om ekonomi och välfärdsinstitutionerna kvarstår också när vi inkluderar individens position på arbetsmarknaden i analysen, men effekten av att känna oro för osäkra anställningsvillkor försvinner. Vi kan också se att det inte finns någon direkt skillnad i attityder till arbetskraftsinvandring mellan produktionsarbetare och arbetsgivare, eller produktionsarbetare och akademiker och höga chefer (det finns dock en liten skillnad mellan produktionsarbetare och tjänstemän, där tjänstemännen är något mer positiva). Ser vi på de *interaktioner* vi inkluderat i modellen mellan uppfattningar om samhället och arbetsmarknadssituation finns dock indikationer på att det finns en skillnad i hur uppfattningar om de *kommunala välfärdsinstitutionerna* fungerat påverkar attityder till arbetskraftsinvandring mellan arbetsgivare och produktionsarbetare. I figur 5 illustreras effekterna av uppfattningar om de

kommunala välfärdsinstitutionerna och attityder till arbetskraftsinvandring för arbetsgivare respektive produktionsarbetare.

Figur 5 visar att medan produktionsarbetare är mer positiva till ökad arbetskraftsinvandring när de anser att den kommunala välfärden fungerat bra, finns inte samma effekt för arbetsgivare. För arbetsgivare verkar det dels spela mindre roll hur den offentliga servicen i kommunen fungerat jämfört med vad det gör för produktionsarbetare, dessutom visar figuren att det bland arbetsgivare verkar finnas ett svagt *negativt* samband mellan att tycka att välfärden fungerar bra och att vara positiv till ökad arbetskraftsinvandring – något som stämmer överens med de argument som framförts av den organisation som företräder arbetsgivare på arbetsmarknaden, Svenskt Näringsliv. I debatten har SN, som diskuterats tidigare i rapporten, förespråkat ökad arbetskraftsinvandring med argumentet att detta behövs för välfärdsinstitutionernas finansiering och bemanning – om välfärden fungerar bra, faller alltså välfärden som argument för ökad arbetskraftsinvandring. Parvisa jämförelser av attityder till arbetskraftsinvandring mellan produktionsarbetare med olika syn på den kommunala välfärden, och arbetsgivare med olika syn på den kommunala välfärden bekräftar resultaten (se Appendix 2 till kapitlet).

Figur 5 Attityder till ökad arbetskraftsinvandring: effekter av uppfattning om de kommunala välfärdsinstitutionerna hos arbetsgivare respektive produktions-/servicearbetare, 2018

Kommentar: Resultaten bygger på den regressionsanalys som presenteras i Modell 2, Tabell 2. Figuren visar hur attityder till ökad arbetskraftsinvandring varierar med uppfattning om den kommunala välfärdsservicen hos arbetsgivare respektive produktions-/servicearbetare. Resultaten anges i medelvärden, med 95% konfidensintervall.

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2018.

Slutsatser

Frågorna som ställts i detta kapitel är huruvida det finns ett samband mellan attityder till arbetskraftsinvandring och uppfattningar inom de samhällsområden som lyfts i den politiska debatten om arbetskraftsinvandring, om dessa samband villkoras av individens egen position på arbetsmarknaden, samt om den polarisering som finns mellan å ena sidan mitten-höger partierna och Svenskt Näringsliv, och å andra sidan Socialdemokraterna och LO, reflekteras hos de egna sympatisörerna.

När det gäller den första frågan, om det finns ett samband mellan attityder till arbetskraftsinvandring och uppfattningar inom de samhällsområden som lyfts i den politiska debatten ger resultaten från SOM-undersökningen stöd i två av tre fall; när uppfattningarna handlar om ekonomi och välfärd.³ Liksom företrädare för olika väljare och arbetsmarknadsgrupper, verkar de svenska väljarna tycka att både ekonomi och välfärd är viktigt att ta i beaktande när de utvärderar arbetskraftsinvandring. När det gäller ekonomin så verkar det också vara argument som lyfts från LO och Socialdemokraterna som slår igenom (även när vi kontrollerar för individens position på arbetsmarknaden). När individen tror på en försämring av Sveriges ekonomi kommande år är hen mer negativ till arbetskraftsinvandring – oavsett position på arbetsmarknaden – något som alltså går i linje med LO och Socialdemokraternas argument att arbetskraftsinvandring kan ha negativa konsekvenser för samhällsekonomin.

När det gäller sambanden mellan uppfattningar om hur välfärden fungerar och attityder till arbetskraftsinvandring visar dock resultaten att det finns en skillnad mellan olika individer på arbetsmarknaden. Här visar analyserna att medan det finns en generell negativ effekt av att ha en negativ syn på hur välfärdstjänsterna i den egna kommunen fungerar på attityder till arbetskraftsinvandring, så skiljer sig uppfattningarna åt mellan arbetsgivare och produktionsarbetare. I linje med LO's argument att arbetskraftsinvandring kan ha negativa konsekvenser på välfärdens kapacitet är produktionsarbetare och servicearbetare mer negativa till arbetskraftsinvandring när de anser att välfärden fungerat dåligt. Arbetsgivare, å andra sidan, är mer *positiva* till arbetskraftsinvandring när de anser att välfärden fungerat dåligt – något som går i linje med SN's argument att arbetskraftsinvandring behövs när finansiering och bemanning av välfärdsinstitutionerna kräver det.

När det gäller uppfattningar om situationen på arbetsmarknaden verkar detta inte vara en faktor som i sig själv påverkar attityder till arbetskraftsinvandring hos den svenska befolkningen, då både sambanden mellan oro för osäkra anställningar i framtiden, och tron att det kommer att skapas fler nya jobb, försvinner när individens position på arbetsmarknaden tas med i beräkningen. Här verkar, med andra ord, svenskarna skilja sig från de politiska partierna och företrädare för olika grupper på arbetsmarknaden, hos vilka de flesta situationen på arbetsmarknaden varit ett centralt argument gällande arbetskraftsinvandringsfrågan.

Sammanfattningsvis visar resultaten från 2018 års SOM-undersökning att uppfattningar om den ekonomiska utvecklingen och välfärdsinstitutionernas kvalitet är faktorer som spelar roll, inte bara i den politiska debatten om arbetskraftsinvandring, utan också för medborgarnas attityder i frågan. Analyserna visar också att, när det gäller uppfattningar om välfärden, så villkoras detta delvis av individens position på arbetsmarknaden, på ett sätt som följer polariseringen i den politiska debatten. Arbetsgivare verkar, liksom den ledande arbetsgivarorganisationen Svenskt Näringsliv, se arbetskraftsinvandring som viktigt för välfärdens finansiering och bemanning, medan produktions- och servicearbetare, i linje med LO's argument, snarare verkar se risker med ökad arbetskraftsinvandring för välfärdssystemets kapacitet. Det finns alltså både aspekter där svenskarnas attityder till arbetskraftsinvandring, såväl som de faktorer som ligger bakom dessa attityder, ganska väl reflekterar polariseringen mellan företrädare för arbetsgivare och företrädare för produktionsarbetare (särskilt när det gäller synen på välfärdssystemet), medan andra aspekter som lyfts i debatterna på politisk nivå inte alls verkar spela någon enskild roll för medborgarnas attityder (situationen på arbetsmarknaden).

Noter

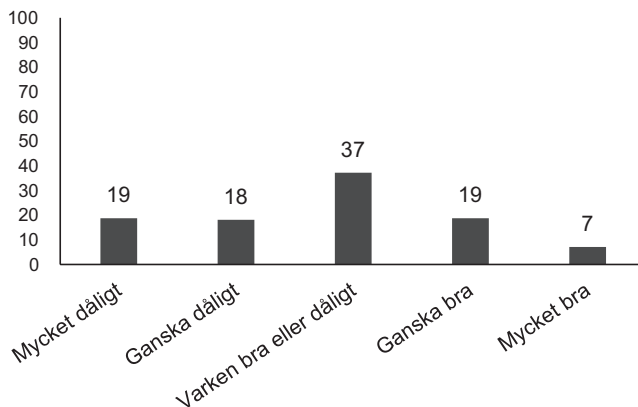
- ¹ För resultaten fördelade över hela attitydskalan (5-gradig) för 2018, se Appendix 1 till kapitlet.
- ² Dessa variabler inkluderas för kontroll, då tidigare forskning visat att till exempel negativa attityder gentemot invandrare är mindre utbredda bland yngre personer och högutbildade (IOM, 2015; Heath & Richards, 2016) och mer utbredda bland arbetslösa (Card, Dustmann & Preston, 2012). Om man bryter ner attityder till arbetskraftsinvandring på kön, ålder, utbildning och sysselsättning i form av om individen är arbetslös eller inte i 2018 års SOM-undersökning, kan vi också se att attityderna varierar en del mellan olika grupper när det gäller dessa bakgrundsfaktorer (se Appendix 2 till kapitlet).
- ³ När det gäller uppfattningar om situationen på arbetsmarknaden hittades inget direkt samband med attityder till arbetskraftsinvandring när individens arbetsmarknadsposition hölls konstant. Dessa resultat går i linje med tidigare studier av attityder till invandring som gjorts i bland annat Storbritannien, där oro för välfärden hade relativt större inverkan på attityder än uppfattningar om arbetsmarknaden och sysselsättning (se Dustmann & Preston, 2007).

Referenser

- Alliansen (2013). Genomförandet av blåkortsdirektivet. Stockholm: Alliansen.
- Alliansen (2014). Vi bygger Sverige. Stockholm: Alliansen.
- Andersson, D. & Pettersson, T. (2003). Flytt, pendling, arbetskraftsinvandring och europeisk integration. Stockholm: LO.
- Banting, K. (2000). Looking in three directions. Migration and the European welfare state in comparative perspective. I M. Bommess & A. Geddes (Eds.), *Immigration and Welfare. Challenging the borders of the welfare state* (pp. 13–33). London & New York: Routledge.
- Berg, L. & Spehar, A. (2013). Swimming against the tide: why Sweden supports increased labour mobility within and from outside the EU. *Policy Studies*, 34(2), 142–161.
- Bucken-Knapp, G. (2009). Defending the Swedish model: Social democrats, trade unions, and labor migration policy reform. Lanham, MD: Lexington Books.
- Card, D., Dustmann, C. & Preston, I. (2012). Immigration, wages, and compositional amenities. *Journal of the European Economic Association*, 10(1), 78–119.
- Dempster, H. & Hargrave, K. (2017). Understanding public attitudes towards refugees and migrants. London: Overseas Development Institute.
- Dustmann, C. & Preston, I. (2007). Racial and economic factors in attitudes to immigration. *The BE Journal of Economic Analysis & Policy*, 7(1), 1–39.
- Ekenger, K. & Wallen, F. (2002). Invandring för tillväxt och nya jobb. Stockholm: SN.
- Green-Pedersen, C. & Odmalm, P. (2008). Going different ways? Right-wing parties and the immigrant issue in Denmark and Sweden. *Journal of European Public Policy*, 15(3), 367–381.
- Heath, A. & Richards, L. (2016). Attitudes towards immigration and their antecedents: Topline results from round 7 of the European Social Survey. London: European Social Survey.
- Hinnfors, J., Spehar, A. & Bucken-Knapp, G. (2012). The missing factor: Why social democracy can lead to restrictive immigration policy. *Journal of European Public Policy*, 19(4), 585–603.
- IOM. (2015). *How the world views migration*. Schweiz: International Organization for Migration.
- Johansson, J. (2014). Swedish employers and trade unions, labor migration and the welfare state-perspectives on Swedish labor migration policy debates during the 1960s and the 2000s. *Nordic Journal of working life studies*, 4(1), 97–118.
- Landsorganisationen (LO) (2006). *Migration och arbetsmarknad*. Stockholm: LO.
- Migrationsverket. (2018). *Översikt av beviljade arbets- och uppehållstillstånd åren 2005- 2015*. Stockholm: Migrationsverket.
- Nilsson, Å. (2004). *Efterkrigstidens invandring och utvandring*. Örebro: Sveriges statistiska centralbyrå (SCB).

- Paues, T. (2003). *Arbetskraftsinvandring ett år senare*. Stockholm: SN.
- Penninx, R. & Roosblad, J. (2000). Trade unions, immigration, and immigrants in Europe, 1960–1993: A comparative study of the attitudes and actions of trade unions in seven West European countries. New York & Oxford: Berghahn books.
- Riksrevisionen (RIR) (2016). Ett välfungerande system för arbetskraftsinvandring? Stockholm: Riksrevisionen.
- Spång, M. (2009). Debating labor immigration and immigration policy in Sweden, 1960–2008. I S. Mayer & M. Spång (Eds.), *Debating Migration. Political Discourses on Labor Immigration in Historical Perspective* (pp. 74–106). Innsbruck: Studien Verlag.
- Svenskt Näringsliv (SN) (2006). Företagen – inte AMS – avgör bäst behoven av nyanställningar. Stockholm: SN.
- Sveriges Statistiska Centralbyrå (SCB) (2018). Många nya medborgare under 2016. Örebro: SCB.
- Waara, J. (2012). Svenska Arbetsgivareföreningen och arbetskraftsinvandringen 1945–1972. Göteborg: Gothenburg Studies in Economic History.
- Zimmermann, K. Bauer, T. & Lofstrom, M. (2000). Immigration policy, assimilation of immigrants and natives' sentiments towards immigrants: Evidence from 12 Oecd-Countries. *Swedish Economic Policy Review*, 7, 11–53.

Appendix 1 Inställning till förslaget att öka arbetskraftsinvandringen bland svenska folket, 2018 (procent)

Kommentar: Andelen svarande som angett svarsalternativen 'Mycket bra förslag', 'Ganska bra förslag', 'Varken bra eller dåligt förslag', 'Ganska dåligt förslag', och 'Mycket dåligt förslag', i procent. Förslaget som svarspersonerna fick ta ställning till löd: 'Öka arbetskraftsinvandringen till Sverige'. Antal svarande = 1,714.

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2018.

Appendix 2 *Inställning till förslaget att öka arbetskraftsinvandringen bland svenska folket 2018, fördelat på kön, ålder, utbildning och sysselsättning (arbetslös/ej arbetslös), 2018 (procent)*

Öka arbetskraftsinvandringen	Dåligt förslag	Varken bra eller dåligt förslag	Bra förslag	Differens (bra - dåligt)	Antal svarande
Samtliga	26	37	37	+11	1 714
KÖN					
Kvinna	27	38	35	+8	877
Man	25	36	39	+14	833
ÅLDER					
16–29	36	40	24	–12	276
30–49 år	29	36	35	+6	485
50–64 år	20	36	44	+24	439
65–85 år	22	38	40	+18	514
UTBILDNING					
Låg/medellåg	18	37	45	+27	745
Medelhög	26	35	40	+14	426
Hög	37	40	23	–14	517
SYSSELSÄTTNING					
Ej arbetslös	26	37	38	+12	1 550
Arbetslös	27	42	30	+3	66

Kommentar: För formulering av frågan om arbetskraftsinvandring, se kommentarer till figur 1 i kapitlet. Kategorin 'Dåligt förslag' innefattar svarsalternativen 'ganska dåligt-' och 'mycket dåligt' förslag; kategorin 'Bra förslag' innefattar svarsalternativen 'ganska bra-' och 'mycket bra' förslag.

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2018.

Appendix 3 Parvisa jämförelser av attityder till arbetskraftsinvandring mellan produktionsarbetare med olika syn på den kommunala välfärden, och arbetsgivare med olika syn på den kommunala välfärden, 2018 (differens medelvärden)

Attityder till ökad arbetskraftsinvandring			Diff. Medel	Std. fel	t	Sign.
Mycket dåligt # Produktionsarb.	vs	Mycket dåligt # Arbetsgivare	-1.28	0.42	-3.05	0.002
Ganska dåligt # Arbetsgivare	vs	Mycket dåligt # Arbetsgivare	-0.20	0.14	-1.36	0.175
Ganska dåligt # Produktionsarb.	vs	Mycket dåligt # Arbetsgivare	-1.06	0.41	-2.61	0.009
Varken bra/dåligt # Arbetsgivare	vs	Mycket dåligt # Arbetsgivare	-0.39	0.29	-1.36	0.175
Varken bra/dåligt # Produktionsarb.	vs	Mycket dåligt # Arbetsgivare	-0.85	0.40	-2.11	0.035
Ganska bra # Arbetsgivare	vs	Mycket dåligt # Arbetsgivare	-0.59	0.43	-1.36	0.175
Ganska bra # Produktionsarb.	vs	Mycket dåligt # Arbetsgivare	-0.63	0.40	-1.56	0.118
Mycket bra # Arbetsgivare	vs	Mycket dåligt # Arbetsgivare	-0.79	0.58	-1.36	0.175
Mycket bra # Produktionsarb.	vs	Mycket dåligt # Arbetsgivare	-0.41	0.41	-1.01	0.314
Ganska dåligt # Produktionsarb.	vs	Mycket dåligt # Produktionsarb.	1.08	0.30	3.58	0.000
Varken bra/dåligt # Arbetsgivare	vs	Mycket dåligt # Produktionsarb.	0.22	0.05	4.06	0.000
Varken bra/dåligt # Produktionsarb.	vs	Mycket dåligt # Produktionsarb.	0.88	0.22	4.02	0.000
Ganska bra # Arbetsgivare	vs	Mycket dåligt # Produktionsarb.	0.43	0.11	4.06	0.000
Ganska bra # Produktionsarb.	vs	Mycket dåligt # Produktionsarb.	0.69	0.22	3.15	0.002
Mycket bra # Arbetsgivare	vs	Mycket dåligt # Produktionsarb.	0.65	0.16	4.06	0.000
Mycket bra # Arbetsgivare	vs	Mycket dåligt # Produktionsarb.	0.49	0.30	1.65	0.100
Mycket bra # Produktionsarb.	vs	Mycket dåligt # Produktionsarb.	0.86	0.21	4.06	0.000
Varken bra/dåligt # Arbetsgivare	vs	Ganska dåligt # Arbetsgivare	-0.86	0.28	-3.04	0.002
Varken bra/dåligt # Produktionsarb.	vs	Ganska dåligt # Arbetsgivare	-0.20	0.14	-1.36	0.175
Ganska bra # Arbetsgivare	vs	Ganska dåligt # Arbetsgivare	-0.65	0.28	-2.35	0.019
Ganska bra # Produktionsarb.	vs	Ganska dåligt # Arbetsgivare	-0.39	0.29	-1.36	0.175
Mycket bra # Arbetsgivare	vs	Ganska dåligt # Arbetsgivare	-0.43	0.28	-1.56	0.120
Mycket bra # Arbetsgivare	vs	Ganska dåligt # Arbetsgivare	-0.59	0.43	-1.36	0.175
Mycket bra # Produktionsarb.	vs	Ganska dåligt # Arbetsgivare	-0.22	0.29	-0.75	0.453
Varken bra/dåligt # Produktionsarb.	vs	Ganska dåligt # Produktionsarb.	0.67	0.20	3.42	0.001
Ganska bra # Arbetsgivare	vs	Ganska dåligt # Produktionsarb.	0.22	0.05	4.06	0.000
Ganska bra # Produktionsarb.	vs	Ganska dåligt # Produktionsarb.	0.47	0.19	2.44	0.015
Mycket bra # Arbetsgivare	vs	Ganska dåligt # Produktionsarb.	0.43	0.11	4.06	0.000
Mycket bra # Arbetsgivare	vs	Ganska dåligt # Produktionsarb.	0.27	0.28	0.98	0.327
Mycket bra # Produktionsarb.	vs	Ganska dåligt # Produktionsarb.	0.65	0.16	4.06	0.000
Ganska bra # Arbetsgivare	vs	Varken bra/dåligt # Arbetsgivare	-0.45	0.18	-2.47	0.014
Ganska bra # Produktionsarb.	vs	Varken bra/dåligt # Arbetsgivare	-0.20	0.14	-1.36	0.175
Mycket bra # Arbetsgivare	vs	Varken bra/dåligt # Arbetsgivare	-0.24	0.19	-1.27	0.203
Mycket bra # Arbetsgivare	vs	Varken bra/dåligt # Arbetsgivare	-0.39	0.29	-1.36	0.175
Mycket bra # Produktionsarb.	vs	Varken bra/dåligt # Arbetsgivare	-0.02	0.20	-0.11	0.916
Ganska bra # Produktionsarb.	vs	Varken bra/dåligt # Produktionsarb.	0.26	0.18	1.42	0.157
Mycket bra # Arbetsgivare	vs	Varken bra/dåligt # Produktionsarb.	0.22	0.05	4.06	0.000
Mycket bra # Arbetsgivare	vs	Varken bra/dåligt # Produktionsarb.	0.06	0.27	0.22	0.827
Mycket bra # Produktionsarb.	vs	Varken bra/dåligt # Produktionsarb.	0.43	0.11	4.06	0.000
Mycket bra # Arbetsgivare	vs	Ganska bra # Arbetsgivare	-0.04	0.18	-0.22	0.826
Mycket bra # Arbetsgivare	vs	Ganska bra # Arbetsgivare	-0.20	0.14	-1.36	0.175
Mycket bra # Produktionsarb.	vs	Ganska bra # Arbetsgivare	0.18	0.20	0.87	0.383
Mycket bra # Arbetsgivare	vs	Ganska bra # Produktionsarb.	-0.16	0.27	-0.57	0.567
Mycket bra # Produktionsarb.	vs	Ganska bra # Produktionsarb.	0.22	0.05	4.06	0.000
Mycket bra # Produktionsarb.	vs	Mycket bra # Arbetsgivare	0.37	0.28	1.31	0.192

Kommentarer: Resultaten bygger på en linjär regressionsanalys (se Modell 2, Tabell 2 i kapitlet). I tabellen presenteras skillnader i medelvärden på frågan om inställning till ökad arbetskraftsinvandring mellan produktionsarbetare med olika syn på den kommunala välfärden, och arbetsgivare med olika syn på den kommunala välfärden, i parvisa jämförelser.

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2018.

